

Melleņu raža – pieticīga

Ilgstošā sausuma dēļ šogad meža mellenes ir nelielas, cena pakāpusies līdz 5 eiro.

SANDRA DIEZIŅA

Ilgstošā sausuma dēļ šogad meža mellenes ir nelielas un raža – ļoti pieticīga. Rīgas Centrāltirgū meža melleņu cena pakāpusies līdz 5 eiro par litru ogu, kas salīdzinājumā ar tirgū pieejamām krūmmellenēm ir augstāka.

Tirgū sastaptās ogu tirgotājas stāsta, ka daudzviet mitruma trūkuma dēļ ogas jau ir sažuvušas un nav nekādas jēgas tās lasīt. Vietās, kur mitruma vairāk, ogas ir labāk padevušas, bet tādu vietu neesot daudz. Jelgavas novada Livbērzes mežos lasītās ogas tika piedāvātas par 4 eiro litrā, bet Ogres pusē novāktās – 4,50 līdz 5 eiro. Salīdzinājumam – pērn mežā lasītās mellenes maksāja no 2,50 līdz 5 eiro litrā. Tīkmēr poļu krūmmellenes tirgū maksā 4 eiro/kg un šī cena ir aptuveni iepriekšējā gada līmenī.

Ietekmē iepirkumus

Mazās melleņu ražas tieši atsaucas uz ogu iepircējiem, kam skaitļi atspoguļo realitāti. Madonas uzņēmums "PharmEko Lettland" šogad iepircis nedaudz virs

50 t melleņu, kamēr pērn no Latvijas ogotājiem tika iepirkta 636 tonnas. "Šogad melleņu raža ir ļoti, ļoti slihta. Viss izkaltis, un karstums turpinās," sarunā ar "Latvijas Avīzi" teica "PharmEko Lettland" pārstāve Silvija Grigorjeva.

Ari iepirkuma cenas augušas. Pērn par kilogramu ogu augstākā cena bija 2,65 eiro, toties šogad tā jau sasniegusi 2,80 eiro. Grigorjeva zina teikt, ka slihta ogu raža ir ne tikai Latvijā, bet arī Zviedrijā, Ukrainā, Krievijā. Visticamāk, šogad neizdosies iepirkt visu plānoto ogu apjomu un tas var ietekmēt pārstrādes apjomus. Madonas uzņēmums mellenes sasaldē un eksportē uz Āziju, kur ogas pārstrādā ekstraktos – tos izmanto gan farmācijas uzņēmumi, gan pārtikas ražotāji. Uzņēmums sācis ražot arī ogu sulu koncentrātus. Kopš 2011. gada uzņēmums apgrozījumu ir palielinājis 19 reižu, un tas ir vērā ņemams panākums kompānijai, kas nodarbojas ar ogu un sēņu uzpirkšanu un pārstrādi.

Līdzīgi kā iepriekš arī šogad mellenes plāno iepirkt pārtikas ražošanas uzņēmums "Orkla Latvija". Uzņēmuma pārstāve Linea Mikša vēsta, ka pavisam tiks iepirkta 3,5 ton-

nas melleņu, kas būs līdzīgi iepriekšējā gada apjomam. Par cenu gan vēl notiekot pārrunas ar piegādātājiem, bet, visticamāk, laikapstākļu un pasaulē notiekošo procesu dēļ cena nesamazināsies, prognozē L. Mikša.

Organizē pašlasīšanu

Tīkmēr darbinieku trūkuma dēļ vairākas krūmmelleņu saimniecības organizē ogu pašlasīšanu. "Arosa R" saimniece Māra Rudzāte atzīst, ka ogu raža šogad ir laba, tikai trūkst lasītāju. Krūmmellenes novāc viesstrādnieki no Ukrainas un Kirgizstānas, tiek organizēta arī ogu pašlasīšana. "Mēs labprāt iztiktu ar vietējiem cilvēkiem, bet viņu nav. Kopš marta esam likuši sludinājumus ar darba piedāvājumu, bet tie, kas parādās, dienā var salasīt 20 kastītes, kamēr viesstrādnieki – ap 120. Ir, protams, centīgi strādnieki – jaunieši, skolotāji, kas grib piepelnīties vasaras laikā, bet kopumā ogu lasītāju pietrūkst," stāsta Rudzāte.

Tiesa, saimnieci neapmierina arī dažu viesstrādnieku darbs, tāpēc, iespējams, viņi tiks sūtīti mājās. "Arosa R" ogas pašlasīšanā maksā 4 eiro/kg, bet par salasītām ogām – 8 eiro/kg. Savukārt Brenguļu pagasta

TIMURA SUBHANKULOVA FOTO

Rīgas Centrāltirgū Elvira tirgo mellenes, kas lasītas Smiltenes pusē. Sausuma ietekmē mellenes ir sīkas un raža – pieticīga.

"Abullāčos" cena pašu lasītām ogām ir 4,50 eiro/kg, bet sākuma cena salasītām un atdzesētām ogām – 6,50 eiro/kg. "Abullāču" grāmatvede Ilze Strazda pastāstīja, ka šogad ogu raža ir vidēji laba un ogu lasītāju pietiek: "Vērojama ļoti liela atsaucība ogu pašlasīšanā." Tieši tāpēc pirms ierašanās būtu vēlams sazināties ar konkrēto saimniecību par iespēju piedalīties ražas novākšanā.

Eksports aug

Svaigas un saldētas mellenes kļuvušas par pieprasītu eksportprecī. Kā liecina

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) dati, pagājušais gads bija rekordgads saldētu melleņu eksportā – pavisam eksportēta prece 17,74 miljonu eiro vērtībā, galvenokārt uz Ķīnu (2,7 milj. eiro), Igauniju (1,7 milj. eiro), Itāliju (1,02 milj. eiro) un Japānu (0,5 milj. eiro). Arī 2019. gadā apjomi bija līdzīgi – pavisam eksportētas saldētas mellenes 17,53 miljonu eiro vērtībā, kas bija par sešiem miljoniem vairāk nekā gadu iepriekš. 2020. gadā ārvalstu tirgos realizētas arī svaigas mellenes 10,4 miljonu eiro vērtībā, kas ir trīs reizes vairāk

nekā gadu iepriekš. Kā būs šogad, laiks rādis, taču, redzot pieticīgas ražas, uz rekordgadu uzņēmēji nevar cerēt.

Izvērtējot importa datus, redzams, ka pērn pavisam Latvijā ievestas saldētas mellenes 12,28 miljonu eiro vērtībā, kas ir rekordapjoms. Mellenes ievestas galvenokārt no Zviedrijas (2,5 milj. eiro), Baltkrievijas (2,4 milj. eiro) un Ukrainas (2 milj. eiro), kam seko Igaunija un Lietuva. Zinot iekšējā tirgus vajadzības, varam secināt, ka liela daļa ogu tiek reeksportēta uz citām valstīm.

Svelme saules paneļiem par labu nenāk

Saulainā vasara nerada rekordus elektrības ražošanā

RAIVIS ŠVEICARS

Jau šobrīd diezgan droši var apgalvot, ka šī vasara Latvijā kļūs par karstāko novērojumu vēsturē. Varētu likties, ka lielais karstums ļauj priekā berzēt rokas visiem saules paneļu īpašniekiem, bet izrādās, ka saules paneļiem lielo svelmi nemaz nevajag.

Karstumā elektrību vairāk nesaražo

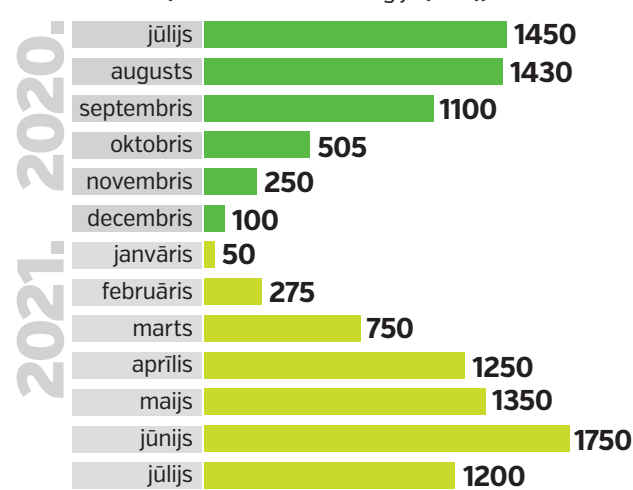
Kā skaidro "Salaspils siltuma" projektu vadītāja Renāte Bražinska, galvenais faktors, kas ietekmē saules enerģijas iegūšanu, ir saules radiācija jeb intensitāte un šī starojuma ilgums dienas laikā. Solārie foto volatāžas (PV) paneļi, kas ražo elektroenerģiju, ir jutīgāki pret paaugstinātu apkārtējās vides temperatūru. Tomēr Bražinska norāda, ka, lai gan PV paneļu saražotās elektroenerģijas daudzuma viens no ietekmējošiem faktoriem ir gaisa temperatūra, karstajā laikā "Salaspils siltuma" paneļi elektrību ražojuši ļoti aktīvi un uzņēmums nav saskāries ar saražotās enerģijas dau-

dzuma kritumu. Jāatgādina, ka 2017. gadā "Salaspils siltums" uz administrācijas ēkas jumta uzstādīja 86 saules paneļus ar kopējo jaudu 25 kW, bet 2019. gadā realizēja apjomīgu projektu, kurā izbūvēja saules kolektoru lauku ar 1720 kolektoriem, lai ar silto ūdeni nodrošinātu salaspiliešus. Savukārt šobrīd uzņēmums sadarbībā ar "AJ Power" uz zemes uzstāda vēl 270 saules paneļus ar kopējo jaudu 100 kW.

Karstumā kritas spriegums

Jau vairākus gadus saules paneļu projektus realizē arī "Elektrum" speciālisti. Uzņēmuma pārstāve Ivita Bidere stāsta, ka jūnijā saules gaisma ļāvusi saražot vairāk nekā pērn, tomēr karstais laiks diemžēl neļauj saules paneļiem sasniegt maksimālo ražošanas jaudu. Tas saistīts ar to, ka, paaugstinoties temperatūrai, saules paneļu silīcija fotoelementos novērojams sprieguma kritums, kas samazina elektroenerģijas ražošanas jaudu. Saules paneļu ekspluatācijā ideālie laika apstākļi ir tad, kad ir augsta saules starojuma jau-

Saules paneļu saražotā elektroenerģija pa mēnešiem

Avots: Mārtiņš Galpiņš

da, bet gaisa temperatūra ir maksimāli zema. "Mūsu klimatiskajos apstākļos tā varētu būt netipiski dzestra, vējaina (paneļi tiktu labāk dzesēti), bet saulaina diena ap vasaras saulgriežiem, kad dienas garums ir maksimāli ilgs," norāda Bidere.

Salīdzinot šo vasaru ar pagājušo gadu, interese par "Elektrum" pakalpojumiem esot dubultojusies, bet, salīdzinot ar ziemas mēnešiem, vērojams vairāk nekā

50% pieaugums. Kopumā pērn "Elektrum" uzstādīja 133 saules mikrogeneratorus, saules enerģijai kļūstot par populārāko elektroenerģijas ražošanas veidu māj-saimniecībās. "Elektrum" prognozē, ka tuvāko piecu gadu laikā interese tikai pieaugs un pieaugs Latvijas mikroenerģijas tirgū kopumā ik gadu varētu būt 20–40% robežās jeb no 200 līdz 1000 uzstādīto komplektu gadā. Latvijā vi-

dēji uzstādītās saules paneļu sistēmas jauda ir robežās no 5 līdz 6 kW, kas izmaksā vidēji no 7000 līdz 8000 eiro, bet mazāk jaudīgas sistēmas ar jaudu 1,5 kW izmaksā nedaudz zem 3000 eiro. Šādi projekti piemēroti māj-saimniecībām ar vidējo patēriņu no 150 kWh mēnesī.

Saules paneļi kopā ar elektroauto – izcila kombinācija

Viens no tiem, kas izvēlēties "Elektrum" saules paneļu piedāvājumu, ir Mārtiņš Galpiņš. Viņš sarunā diezgan pārliecinoši norāda, ka karsts laiks ir negatīvi ietekmējis saules paneļu efektivitāti. "Paneļi uzkarst līdz 60 grādiem, un to degradācijas koeficients ir diezgan liels. Ekstrēmo apstākļu dēļ rezultāts ir par 10–20% sliktāks, nekā varēja būt. Kad maijā bija zemāka gaisa temperatūra, bet saule spīdēja labi, efektivitāte bija augstāka. Maijā izdevās saražot rekordu – 75 kW elektrības, jo bija foršs, vēss, saulains laiks," stāsta Mārtiņš, kura uzstādītā sistēma var saražot apmēram 10 000 kWh gadā.

To, ko māj-saimniecībā nespēj patērēt saražošanas brīdī, Mārtiņš nodod tīklā, ko pēcāk atpērk par mazliet vairāk nekā četriem centiem. Redzot, kādas šobrīd ir elektrības cenas biržā, atpirkšanas cena ir lieliska. Protams, jo vairāk spēj patērēt brīdī, kad enerģiju saražo, jo labāk. Tāpēc arī Mārtiņš cenšas organizēt saimniecību tā, lai pašpatēriņš būtu pēc iespējas lielāks. Piemēram, boileram tiek uzlikts taimers, lai tas sāk strādāt tikai no rīta, bet nestrādā naktī. Pareizi organizējot saimniecību, atmaksāšanās periodu iespējams samazināt par pāris gadiem.

Īpaši labi saules paneļu priekšrocības var izmantot elektroauto īpašnieki, kuri auto par velti var lādēt pa dienu, bet naktī uzlādēto mašīnu izmantot kā enerģijas avotu (ja auto nodrošina tādu iespēju). Un nākamajā dienā atkal var lādēt mašīnu par velti. Viņš uzskata, ka elektroauto šajā ziņā ir krietni izdevīgāka un labāka investīcija par dārgajiem enerģiju uzkrājošajiem akumulatoriem.